

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:
<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Plan

til

Bebyggelse af Terrainet mellem
Kjøbenhavns Demarcationslinie og den indre By
efter Fæstningsvoldenes Størfning.

Plan

til

Bebyggelse af Terrainet mellem Kjøbenhavns Demarcationslinie
og den indre By, efter Fæstningsvoldenes Sløifning,

med Forklaring og Skitser af Gadeprofiler.

(Udarbeidet ved den af Krigsministeriet den 8de September 1858
nedsatte Commission).

Kjøbenhavn.

Trykt hos J. H. Schultz

1865.

Forklaring

til

den vedheftede Plan.

Planen er efter Krigsministeriets Paalæg udarbejdet ved undertegnede Commission, hvis Medlemmer ere udnævnte respective af Krigsministeriet, Finantsministeriet, Indenrigsministeriet og Kjöbenhavns Communalbestyrelse. Under Udarbejdelsen ere to Medlemmer, nemlig Commissionens oprindelige Formand, Generallieutenant Schlegel, og Departementsdirecteur i Indenrigsministeriet, Etatsraad Blichfeldt, afgaaede ved Döden. Planen er frenkommen efter Raadförsel med forskjellige ansete Mænd, som villigen have deeltaget i Forhandlingerne, deriblandt d'Hrr. Professorer Bissen og Justitsraad Chr. Hansen, som af Academiet for de skjönne Kunster vare udnævnte til at yde deres Assistance ved Varetagelsen af de kunstneriske Hensyn.

Som Grundlag er benyttet en ved Commissionens Foranstaltning foretagen detailleret Opmaaling i 1 : 1000 med tilhörende Nivellement. Triangulationen foretoges af den nuværende Chef for Generalstabens topographiske Section, Capitain Klingsey; Detailmaalingen lededes af Landinspecteur Höegh.

1. Betegnelser paa Planen.

De for Tiden bebyggede Carreer, saavel i den indre By som i Forstæderne, ere betegnede ved mørk Skravering. De projecterede nye Carreer ere derimod betegnede ved lys Skravering, og samme Betegnelse er benyttet for de af Professor Meldahl projecterede Carreer paa Nyboders Terrain og for Gammelholm. For de Carreer, som først i en fjernere Fremtid ventes at ville blive udlagte til Bebyggelse, er Skraveringen vatret; enkelte, som ikke ville kunne bebygges, för Kirkegaardene udenfor Österport engang — i en fjern Fremtid — udlægges til Bebyggelse, ere betegnede ved Havesignaturer. En lignende Betegnelse er valgt for tre Carreer nærmest Classens Have, hvilke antages at ville faae spredt Bebyggelse (Beboelsesbygninger, omgivne med Haver). Endeel offentlige Bygninger, saavel i den indre By som paa Terrainet udenfor, ere fremhævede ved sort Anlægning.

Medens det er Hensigten, at Planen fornemmelig skal give Indtrykket af, hvorledes Forholdene ville blive efter dens fuldstændige Gjennemførelse, er dog, med svagere Linier, viist Beliggenheden saavel af de nu eksisterende Veie, Kirkegaarde og Bygninger, som af Fæstningsværkerne. Af disse sidstes Linier findes følgende angivne: Voldens indre Fod, Gravrandene og Glaciets ydre Fod, hvilken sidste tillige i Reglen angiver Grændsen mellem Fæstningsterrainet og de private eller Communens Grunde.

Stedernes Höide efter Planens Gjennemførelse findes betegnet ved blaa Höidecurver med paaskrevne Tal,

som angive Curvernes Höide over Dagligvande i Sundet (Nulpunktet paa Holmen).

2. Planens Begrændsninger.

Demarcationslinien, som danner den ydre Grændse for Planen, gaaer fra Punktet *a* ved Kallebostrand i lige Linie til det indre sydlige Hjørne af St. Jörgens Sö, følger de tre Söers indre Rand og gaaer fra Hjørnet af Sortedams Sö i en næsten lige Linie til Punktet *b* ved Sundet. Planens indre Begrændsning dannes af Voldgaden fra Langebro til Österport, dernæst af Ny-Östergade og endelig af Toldbodveien. Af militaire Hensyn er dog langs Rheden et Bælte holdt udenfor Planen. Dette Bælte omfatter deels Citadellets mod Söen vendende Fæstningsværker, deels Terrainet nordfor, som vil kunne blive benyttet til disse Værkers Forlængelse langs Kysten. Af lignende Hensyn standser Planen henimod Kallebostrand ved Ny-Vestergades Forlængelse.

3. Hoveddispositionen for Gadenettet.

Fra Kallebostrand til Österbrogade danne Demarcationslinien og Voldgaden tilnærmelsesviis concentriske Buer. Paa denne Strækning er derfor, forsaavidt ikke locale Forhold have tvunget til en Afvigelse, Hovedretningslinien for det ene System af Gader i Nettet

valgt omtrent concentrisk med de to Begrændsninger, dog saaledes rectificeret, at der i Stedet for en Buefaaes to rette Linier. Af disse krydser den ene — for Strækningen mellem Kallebostrand og Ladegaardsveien — Vesterbrogade under en ret Vinkel; den anden — for Strækningen fra Ladegaardsveien til Österbrogade — er antydet ved Retningen af Commnehospitalets Hovedfaade. Antallet af Gader i dette System er væsentlig betinget af den ønskelige Dybde for Byggecarreerne, hvilken senere skal blive omhandlet. Retningen af Nettels andet Gadesystem, som krydser det første, er saavidt muligt valgt saaledes, at Krydsningen skeer under rette Vinkler. Væsentlig Indflydelse paa Antallet og Beliggenheden af Gaderne i dette sidste System har Beliggenheden af de Gader i den indre By og i Forstæderne, som udmunde ved Grændserne af det Terrain, Planen omfatter; thi en Hovedfordring er, at der sørges for saavidt muligt lige og radiale Færdselslinier fra Byens Centrum til Forstæderne og Omegnen. Ganske særegne ere imidlertid Forholdene paa Strækningen mellem Vesterbrogade og Österbrogade derved, at Forbindelsen med Forstæderne er indskrænket til de to Dæmninger over Søerne, Ladegaardsdæmningen og Nørrebroes Dæmning, til hvilke Planen dog forudsætter föiet en tredje Dæmning, som deler Sortedams Sø i to omtrent ligestore Dele. Disse Forhold have motiveret en Concentrering af flere Gaderetninger mod disse Dæmninger, saaledes som Planen viser.

Öst for Österbrogade, der er paatænkt forlænget i lige Retning til Toldbodveien, have Gaderne i Reglen en Retning, der enten er parallel med bemeldte Hovedgade,

eller træffer den under en ret Vinkel. Disse Retninger ere kun lidet afvigende fra Gaderetningerne Vest for Österbrogade, hvorfor ogsaa de Gader, som krydse denne, ere førte i uforandret Retning tvers over den, hvilket ikke i væsentlig Grad vil defigurere Carreerne. Det sees af Planen, at den rectangulaire Form for disse er opgiven i den umiddelbare Nærhed af Classens Have. Motivet dertil er, at denne Deel af Terrainet nærmest er tænkt bebygget paa lignende Maade som Classens Have, nemlig med Beboelsesbygninger, omgivne af Haver, idet der antages, at Byggegrundene her ville være mindre efterspurgte. Den rectangulaire Form er da mindre nødvendig, og den nuværende Citadelsvei vil kunne bevares (men bör dog udvides i Breden). For Arealerne imellem den forlængede Österbrogade og Nyboder er Planen sammenpasset med Planen til Bebyggelse af Nyboders Terrain. Gaderne ville der støde til Österbrogade under en Vinkel, der afviger mere fra den rette.

4. Voldenes Sløifning.

I deres nuværende Skikkelse og Sammenhæng vilde Kjöbenhavns Volde ikke kunne bevares, uden i høi Grad at hemme Samfærdselen mellem den indre By og de nye Quarterer. Man maatte i hvert Tilfælde gjennemskjære Voldene paa mange forskjellige Steder. Men derved vilde Voldpromenaden tabe sin Character af en beqvem, sammenhængende Promenade, idet de Spadserende idelig maatte

stige op og ned. Endnu en Omstændighed vilde beröve Voldpromenaden meget af dens Værd, den nemlig, at den frie Udsigt over Omegnen gaaer tabt, naar Terrainet umiddelbart udenfor bebygges. Öiet vilde da udenfor — som nu indenfor — möde Husene i Höide med 3die Etages Vinduer. Skulde Voldene bevares for Spadserende, maatte tillige Gravene bevares, og Fæstningsterrainet omdannes til en Række Haveanlæg, adskilte indbyrdes ved Forbindelsesvciene mellem de to Dele af Byen, omtrent een paa hver 200 Alen. Denne Lösning vilde vel kunne give smukke Anlæg, men ved saaledes at bevare et bredt ubebygget Bælte vilde man, til Skade for Udviklingen, skabe to Byer, i Stedet for at give den ældre By en umiddelbar Udvidelse. En saadan Lösning er saa meget mindre tilraadelig, som Söerne tæt udenfor danne et andet Bælte. Det maa derhos erindres, at for hver 1000 Quadratalen Byggegrund indenfor Söerne, som undrages Bebyggelse, tvinger man omtrent 30 Mennesker til at tage Bolig i Udkanten af Forstæderne. Vel kræver Hensynet til de sanitaire Forhold, saavel i den ældre By som i de nye Quarterer, at man ikke for stærkt sammentrænger Bebyggelsen; men ved Bevaring af Volde og Grave paa den antydede Maade vilde deels for megen Plads offres — til Skade for de communale Forhold og til Tab for Statskassen —, deels vilde der vindes mindre i sanitair Hensende, end ved den af Commissionen paa-tænkte Ordning. Denne gaaer ud paa, ikkun at bevare enkelte Dele af Volden (Tivoli, Helmers Bastion og Pladsen for den botaniske Have), men da at offre Plads til brede Gader, tildeels med beplantede Promenader og Jordveie for Ridende; samt derhos ikke at tilstede Bebyggelsen

af mere end $\frac{2}{3}$ af Byggegrundene, medens efter den nu gjældende Bygningslov for den indre By $\frac{1}{4}$ tør bebygges. Paa denne Maade vil man langt mere gennemgribende, og med mindre Offer af Plads, skabe gunstige Betingelser for Luftfornyelsen overalt.

I den foreliggende Plan ere af de anførte Grunde Voldene forudsatte at skulle sløifes, med de nævnte Undtagelser, som senere skulle blive nærmere omtalte.

5. Boulevardernes Beliggenhed.

Væsentlig til Erstatning for Voldpromenaden er paa-tænkt Anlægget af brede beplantede Boulevarder. Paa Strækningen fra Ny-Vestergades Forlængelse til Hjørnet af Vester- og Nørrevoldgade følger Boulevarden af locale Grunde, som ikke behøve nogen nærmere Udvikling, Philosophgangen og Vestervoldgade. Paa den øvrige Strækning derimod ere Boulevarderne skudte længere frem, saa at de komme til at ligge over de nuværende Grave. Voldgaden er ikke der valgt til Plads for Boulevarderne, tildeels fordi man da vilde miste de til Bebyggelse særdeles tjenlige Grunde langs Voldgaden, hvilke nu indtages af selve Hovedvolden. En Boulevard langs Voldgaden vilde desuden blive uregelmæssig. Dertil kommer, at man maa ønske, at nye Bygninger reise sig til begge Sider af Boulevarderne, Byens smukkeste Gader. Et Brud i Boulevardernes Linie bevirkes ved den nye botaniske Have, som er paa-tænkt anlagt paa Fæstningsværkerne mellem Gothersgades og Sølvgades Forlængelser. Boule-

varden adskilles derved i to Dele, af hvilke dog hver faaer en Længde af c. 1500 Alen. Hovedforbindelsen mellem dem vil dannes af den brede beplantede Gade, som faaer sin Plads mellem den botaniske Have og Kongens Have.

6. Særegen Beliggenhed for enkelte andre Gader.

Motiverne for de fleste andre Gader ville erkjendes ved en simpel Betragtning af Planen; kun nogle enkelte behöve nærmere Omtale.

De dobbelte Alleer i Vesterbrogade og Österbrogade paatænkes bevarede og fortsatte i lige Linier, indtil de træffe den ældre Byes Grændser. Af Nörrebrogades to Alleer regnes derimod kun den vestlige bevaret, fordi Byggecarreerne mellem denne Gade og Frederiksborggades Forlængelse i modsat Fald ei vilde faae tilstrækkelig Brede.

For at tilveiebringe en passende Tilgang til Christiansborg Slot er Ny-Vestergade tænkt forlænget som beplantet Passage med beqvem Omsvingning over et mindre Torv til en lignende Passage, som förer mod Frihedsstötten.

Af de Gader, som mellem Ny-Vestergades Forlængelse og Vesterbrogade löbe omtrent parallelt med disse, have de to vigtigste en saadan Beliggenhed, at de, dersom Tivolis Terrain engang skulde blive bebygget, ville, naar de forlænges over dette Terrain, træffe Stormgade og Löngangstræde.

Den nye Vester-Farimagsvei langs Jernbanegaarden er bibeholdt uforandret.

Den Gade, der er ført langs Demarcationslinien mellem Kallebostrand og Vesterbrogade, er ikke fortsat i ganske samme Retning til Gl. Kongevei, fordi der allerede findes udlagt en Gade, som tildeels er bebygget.

Af den östre Farimagsvai er Stykket nærmest Österbrogade langs Kirkegaarden bibeholdt, med en Udvidelse i Bredden.

7. Byggecarreernes Længde og Brede.

Naar $\frac{1}{2}$ af Carreernes Areal skal belinges udlagt til Gaardsplads o. dsl. — hvad Commissionen anbefaler —, vil den mindste tilladelige Dybde for Byggegrundene være 45 Alen, Carreernes mindste Brede derfor 90 Alen. Dog bör man kun undtagelsesviis gaae til dette Minimum, deels af sanitaire Hensyn, deels af ökonomiske Grunde (fordi man da forholdsviis vilde faae altfor betydelige Gadecarealer). Hvad Carreernes Maximumsbrede angaaer, saa tör det antages, at der meget sjeldent vil blive efterspurgt Grunde af större Dybde end 90 Alen. To Rækker Grunde af denne Dybde vilde give en Brede for Carreerne af 180 Alen; men da man kan combinere i samme Carree dybere Grunde med mindre dybe, bör Maximum for Carreebredden — hvor ikke ganske locale Aarsager tvinge til Afvigelse — neppe sættes höiere end til 160 Alen, og selv til denne Brede bör man kun undtagelsesviis gaae. Der er derfor fulgt den Regel, at söge Carreernes Brede holdt mellem 100 og 140 Alen, og hyppigere at nærme sig den mindre end den större Brede. Hvad der gaaer udenfor disse Grændser, danner Undtagelser.

Længden af Carreerne vil i Reglen være den dob-

belte Carreebrede med Tillæg af en Gadebrede, altsaa 200—300 Alen. Locale Forhold indflyde dog stærkt paa Længden.

8. Gadernes Profiler.

For de almindelige Gader er valgt de tre paa det vedheftede Blad 1 angivne Profiler af henholdsvis 40, 50 og 60 Fods Brede, efter Gadernes Vigtighed for Færdselen. Kun for korte Gader af ringere Betydning er den mindste af disse Breder valgt. Til Sammenligning skal anföres, at af Gaderne i den indre By og i Forstæderne have fölgende den vedtegnede Brede:

Nörrebrogade umiddelbart udenfor Söerne ...	83	Fod.
Amaliegade	66	—
Gasveien	50	—
Stormgade	48	—
Bredgade	47	—
Store Kongensgade	46	—
Victoriagade	40	—

De to med dobbelte Alleer beplantede Hovedadgange til Byen, Vesterbrogade og Østerbrogade, ville efter Planen faae de paa Blad 2 viste Profiler. For Tiden have Byens 3 Hovedadgange fölgende Dimensioner:

	Vesterbro- gade. Fod.	Norrebrogade. Fod.	Østerbro- gade. Fod.
Den ene Allee	20.	20.	24.
Den vedliggende Jordvei ...	21 ¹ / ₂ .	25.	26.
Kjörebanen i Midten	47.	36.	36.
Den anden Jordvei	21 ¹ / ₂ .	25.	26.
Den anden Allee	20.	22.	24.
Sum ...	130.	128.	136.

Vil man, som paatænkt, bevare begge de dobbelte Alleer i Öster- og Vester-Brogade, bliver Passagen imellem Alleerne respective 88 og 90 Fod bred, hvilken Brede hensigtsmæssigst fordeles omtrent som det nu er skeet i Vesterbrogade, nemlig saaledes, at man faaer en 48' bred Kjørebane i Midten, og til Siderne af denne to Jordveie (til Benyttelse som Ride- eller Sporveie) af 20 til 21 Fods Brede hver. Vilde man, med Bevarelse af Alleerne, gjöre Afstanden mellem Huusrækkerne saa lille som muligt, maatte man dog, af Hensyn til Trærne, holde Husene 20 Fod fra nærmeste Trærække. Valgte man netop denne Afstand, vilde man for de to Passager faae en Totalbrede af 128 og 130 Fod. En saadan Disposition vilde imidlertid beröve Alleerne og de vedliggende Jordveie en stor Deel af deres Værd, da der maatte have en brolagt Overkjørsel for hver Eiendom. Det er for at undgaae dette, at den paa Blad 2 viste Disposition er valgt. Gives Kjørebane og Fortog langs Huusrækken Minimumsbrede for almindelige Gader, faaes for de to Passager en samlet Brede mellem Huusrækkerne af respective 202 og 208 Fod.

Til Sammenligning skal anföres Bredden for 3 af Hovedadgangene til Paris:

Avenue des Champs-Élysées	223½ Fod.
— de Breteuil	223 —
— de Neuilly	225 —

Det paatænkte Profil for Nørrebrogade er viist paa Blad 3. To andre Hovedadgange udgaae fra Nørrebroes Dæmning, nemlig Forlængelsen af Frederiksborggade, for hvilken det störste Profil for almindelige Gader er valgt, og Forlængelsen af Gothersgade, hvis Profil er

viist paa Blad 4, a. Naar Enden af Fodgardens Kaserne, Exerccerhuset og Bröndanstallen nedbrydes, vil Gothersgade kunne faae dette Profil indtil Kronprindsessegade.

Hovedadgangen til Byen fra Ladegaardsveiens Dæmning er betænkt anlagt med det paa Blad 4, b viste Profil.

Dæmningerne mellem Søerne maae undergaae en Regulering i Forbindelse med den nye Byes Anlæg. Commissionen har derfor troet, ogsaa at burde tage Hensyn til dem, og har paa Blad 5 viist det Profil, som antages hensigtsmæssigt for dem. Det forudsættes bredest for den vigtigste Dæmning, Nörrebroes. Der er med Hensyn til Forholdene ved Ladegaardsveiens Dæmning antaget, at Ladegaardsaasn med Tiden vil nærmest Byen blive fört i en lukket Ledning til Peblingsöen.

Ved den Strækning af Österbrogade, som löber langs Söen, er der paaregnet Opfyldning i Söen for at tilveiebringe det paa Blad 6, a viste Profil. Det samme Profil, men med mindre Brede for Fortog og Kjörebane, er valgt for Gaderne langs Peblinge- og Sortedams-Söens indre Kant. Profilet er viist paa Blad 6, b.

Det almindelige Profil for Boulevarderne findes angivet paa Blad 7. Der regnes paa 4 Rækker Trær i Boulevardens Midte, og til hver Side af dette Midteparti en brolagt Kjörebane med Fortog langs Huusrækkerne. Der er valgt fölgende Brede:

2 Fortog à 12 Fod	24 Fod.
2 Kjörebaner à 24 Fod	48 —
Beplantet Midteparti	72 —

Sum... 144 Fod.

Til Sammenligning anføres Dimensionerne for følgende Boulevarder af lignende Construction:

	To Fortog. Fod.	To Kjørebane. Fod.	Midte- partiet. Fod.	Sum Fod.
Boulevard Pigalle i Paris ..	19.	61.	54.	134.
Esplanaden i Hamborg.....	34.	56.	80.	170.
Unter den Linden i Berlin .	32.	64.	80.	176.
En ny Boulevard udenfor Antwerpen....	10.	34.	58.	102.
St. Anna Plads i Kjøbenhavn	17.	62.	46.	125.

Med Hensyn til Boulevarden udenfor Antwerpen skal bemærkes, at den almindeligen ansees for altfor smal, hvilket indrømmes af den Autoritet, som har bestemt Breden. Ved Angivelsen for St. Anna Plads ere de dybe Rendestene medregnede til Kjørebaneerne. Disse ere fortiden ikke bequemere, end Baner af 24 Fods Brede vilde være med fladt Profil.

For Philosophgangens Boulevard er der, som viist paa Blad 8, kun regnet paa 3 Rækker Træer, men i større indbyrdes Afstand; for den indre Kjørbane og Fortoget langs denne er Breden kun ansat til henholdsvis 23 og 8 Fod; begge Dele for at bevare de eksisterende Trærækker.

Den Gade, som vil komme til at adskille den botaniske Have fra Kongens Have, er, som Blad 9 viser, projecteret med betydelig Brede, fordi den skal danne Hovedforbindelsen mellem Boulevarderne. Profilet for Boulevarderne er her forladt, idet Kjørebaneen er lagt i Midten. Derved vil denne Gadestrækning kunne slutte sig bequemere til de Dele af Voldgaden, som løbe i Forlængelse af den.

Profilet af de to beplantede Gader forbi Commune-hospitalet og i Forlængelse af Ny-Vestergade findes paa Blad 10, a. Bredden er som den for en Hovedgade, med Tillæg af 26 Fod for de to Trærækker.

Endelig er paa Blad 10, b viist Profilet for Gaderne i Villapartiet i Nærheden af Classens Have.

9. Gadernes Beliggenhed mod Solen.

Det vil sees af Planen, at Gaderne næsten overalt løbe enten i Retning fra S. O. til N. V., eller fra S. V. til N. O. Saagodtsom alle Façader ville derfor faae rigelig Sol, enten om Formiddagen eller om Eftermiddagen.

10. Torve og Pladser.

Planen viser 4 egentlige Torve, eet ved Vesterbro umiddelbart ved Jernbanegaarden, eet ved Passagen fra Nørrebro til Nørregade, eet ved Passagen fra den nye Dæmning over Sortedams Sø og eet paa Grændsen af Nyboder tæt ved den forlængede Österbrogade. Desuden viser Planen 2 Pladser for Kirker og forskjellige mindre Pladser, til hvilke Motivet maa söges i Gadenettet og i Skjönhedshensyn. Af disse sidste Pladser ere nogle antagne beplantede, omtrent som Slotspladsen.

11. Særegne Dispositioner og særlige Hensyn.

Jo mere Kjöbenhavn udvides, desmere kræve sanitaire Hensyn, og overhovedet Hensyn til Befolkningens Tarv, at et større Parkanlæg findes i Nærheden af Byens Centrum. Dette er søgt opnaaet ved at udelukke fra Bebyggelse Arealet mellem Gothersgades og Sölvgades Forlængelser. Dette Areal — 21 Tdr. Land — paatænkes benyttet til Plads for den botaniske Have, som skal flyttes fra Gammelholm; det vil tillige kunne afgive Plads for en zoologisk Have. I Forbindelse med Kongens Have vil det udgjøre et Parkanlæg af henved 50 Tdr. Lands Størrelse. Til denne Park slutter sig Commnehospitalets beplantede Grund, hvis Størrelse vil blive henved 16 Tdr. Land, naar Arealerne mellem den nuværende Grund og de to Gadeforlængelser lægges til. Ialt vil saaledes i Byens Midte erholdes et Areal paa henved 66 Tdr. Land, kun bebygget med Rosenborg Slot, Observatoriet og Commnehospitalet, hvilket sidste vil erholde en i sanitair Henseende særdeles gunstig Omgivelse.

Det Terrain, som er bestemt for den botaniske Have, ligger heelt paa Fæstningsværkerne. En Omdannelse af disse maa derfor finde Sted; dog antages de couperede Former, og navnlig den dybtliggende Grav, at kunne bevares i Hovedtrækkene. Graven vil da komme til at danne en Sö i Haven. Denne Söes Vand vil kunne forfriskes ved Tilløb fra Sortedams-Söen gjennem den allerede eksisterende, tildeels underjordiske Ledning. Saa længe Fæstningsværkerne mellem Sölvgades Forlængelse og Sundet forblive uslöifede — og det vil sees af den senere Forklaring, at Commissionen foreslaaer deres Slöifning udsat til et senere Tidspunkt —, vil Söens

Vand finde let Afløb gennem Fæstningsgraven til Sundet. Saasnart man derimod vil skride til Slöifningen af bemeldte Fæstningsværker, maa man sørge for en underjordisk Afledning til Sundet.

Tivoli formenes i Befolkningens Interesse at burde bevares, dog i en noget forandret Skikkelse, nemlig saaledes, at de mod Vest fremskydende Spidser af det nu benyttede Glacis overgives til Gadeanlæg og Bebyggelse, mod at den nærmeste Deel af Hovedvolden med foranliggende Grav föies til Tivoli. Har dette ei Brug for den hele vedliggende Vold, vil Resten kunne erholde anden Anvendelse som offentlig Have. Söen i Tivoli vil kunne forfriskes ved Vandværkets overflödige Vand, for hvilket der i ethvert Tilfælde maa, naar de nærmeste Grave fyldes, lægges en underjordisk Aflöbsrende. Et Udløb vil Söen beqvemt kunne faae til den vedliggende Grav foran Fæstningens venstre Flöi.

Helmers Bastion, tidligere Jarmers Skandse, som har dannet en Deel af samtlige Kjöbenhavns forskjellige Fæstningsvolde, bör bevares, paa Grund af den smukke Udsigt derfra over Omegnen henimod Frederiksberg Slot. Dog bör Graven tilfyldes i saadan Höide, at den kan holdes tör. Det skyldes Banegaardens Beliggenhed, at paa dette Sted Udsigten fra Volden ikke gaaer tabt. En Benyttelse paa denne Maade af Bastionen vil, naar Arealet bortforpagtes som Parkanlæg eller dsl., kunne indbringe ikke Ubetydeligt.

Jernbanegaarden, hvis Plads netop er bleven den, som Commissionen i sin Tid anbefalede med Byggeplanen for Öie, maa selvfølgelig forblive som den er.

Ogsaa Vandværket og dets Filtrer ville uden Ulempe kunne forblive urørte. Vandværket vil komme til at udgjøre en egen Carree, som viist paa Planen.

Da Kommunehospitalet skulde opføres, var det tænkt at give dets Façade en anden Retning, som afveg c. 15° fra den nuværende. Commissionen foranledigede, at Façaden svingedes ind i den projecterede Hovedretning for Gadenettet, og Hospitalet ligger derfor nu i god Overeensstemmelse med Planen.

Søetatens og Landetatens Kirkegaarde ere paa Planen inddeelte i Carreer. Bebyggelsen af disse vil imidlertid ikke kunne skee i de første 100 Aar, og det er vel usikkert, om den selv derefter vil finde Sted. Som Planen er lagt, vil denne Omstændighed ikkun bewirke, at 6 Carreer Vest for Österbrogade, 3—4 Öst for denne, holdes udenfor Bebyggelse, og at de mellem-liggende Gader — muligens med Undtagelse af en enkelt — forblive uanlagte, saalænge Kirkegaardene bevarer.

Blinde- og Dövstummeinstitutterne have deres Plads i Villapartiet, hvor deres Beliggenhed og Façaderetning er uden væsentlig Betydning.

Det er anseet nödvendigt at regne paa Anlægget af en Exerccerplads, til Erstatning for den ældre, der tænkes indlemmet i Kongens Have. Pladsen er valgt over de nuværende Citadelsgrave.

Det vil være nödvendigt at foretage en Regulering af Sortedams-Söens Bred paa Byens Side, dersom Gaden langs Söen skal anlægges i lige Retning. Denne Regulering vil ikke blive meget bekostelig.

Det er tidligere anført, at der er regnet paa Udvidelse af de eksisterende Dæmninger over Söerne, samt

paa Anlægget af en ny Dæmning over Sortedams Sø, saaledes at denne deles i to omtrent ligestore Dele, og endelig paa Opfyldning i denne Sø langs Österbrogade for at tilveiebringe en beplantet Spadsere- og Ridevei sammesteds.

Den indre Grav langs Rysensteens Tømmerpladser maa nødvendigviis fyldes, for at der kan tilveiebringes en passende Tilgang til Christiansborg Slot. Den nye Gade træder da i Stedet for den nuværende Vei langs Tømmerpladserne, som ville kunne bevares.

12. Höideforholdene.

Da de nye Gader tildeels skulle danne Fortsættelsen af Gaderne i den indre By og i Forstæderne, indflyde disse Gaders Höideforhold væsentligt paa de nye Gaders. Ogsaa Höidebeliggenheden af de Anlæg mellem Fæstningsværkerne og Søerne, som skulle bevares — Jernbanegaarden, Hovedadgangenes Alleer, Communchospitalet og flere Bygninger —, lægge Baand paa Dispositionerne. Som Forholdene ere, vil det være hensigtsmæssigst at lade Terrainet udenfor Glaciets Fod omtrent beholde dets nuværende Höideforhold og forbinde dette Terrain med Voldgaden ved Flader af beqvem Heldning. Hvorledes Opgaven tænkes löst, fremgaaer af de paategnede Höidecurver, som angive de paagjældende Steders Höide i Fod over Dagligvande i Sundet. Curverne indenfor Voldene ere indtegnede efter et ældre ved Communerudarbejdet Kaart. Det höieste Parti, c. 32 Fod over Havet, ligger paa Nörretorv, for Enden af Nörre-

gade. Derfra skyder en Ryg sig henimod Communehospital-
talet, som ligger paa en Bakkekroner (Höiden over Havet
c. 28 Fod). Fra denne Ryg falder Terrainet til begge Sider
temmelig jævnt, respective mod Sundet og mod Kalle-
bostrand. Det er anseet nödvendigt at holde de lavest-
liggende Gader, nærmest Kysterne, i 7 Fods Höide over
Havet. Dette belinger imidlertid Opfyldning af de lavere
Strækninger, hovedsagelig i Citadellet, hvor Höiden paa
enkelte Steder fortiden kun er 4 Fod.

13. Vandafledning.

Den Omstændighed, at det höieste Parti omtrent
kommer til at ligge midt imellem Sundet og Kallebo-
strand, begunstiger Vandafledningen, som forudsættes at
skee ved Hjælp af et Cloaksystem, med Alløb respective
til Sundet og til Kallebostrand. Vandafledningen for
Citadellets Terrain antages at maatte ordnes i Forbindelse
med Afledningen fra Nyboders Terrain og fra de tilstödende
Partier af den ældre By.

14. Slöifning af Bygninger.

Planens fuldstændige Gjennemførelse vil medføre
Slöifning af de paa Fæstningsværkerne liggende Möller og
andre Bygninger. Endvidere vil der være at slöife en
Deel Bygninger paa Terrainet mellem Fæstningsværkerne
og Demarcationslinien, navnlig umiddelbart ved Byens

Hovedadgange. Disse Bygninger ere dog i Reglen af forholdsviis ringe Værd. Saavidt muligt er der ved Gadenettet efterstræbt at omgaae de større Grupper af Bygninger, saa at de kunne beholdes, forsaavidt ikke Hensynet til Carreernes hensigtsmæssige Bebyggelse gjør det fordeelagtigt, ogsaa at sløife dem.

Bygningerne i Citadellet ere saa lavtliggende og derhos af saa ringe Beskaffenhed, at man ikke vil kunne beholde dem, naar denne Deel af Terrainet skal reguleres.

Ogsaa i den indre By vil Sløifning af Bygninger være nødvendig. Til fuldstændig Gjennemførelse af Planen vil nemlig udkræves Sløifning af følgende Bygninger:

Den Deel af Husarkasernen, som ligger Nord for Toldbodveien.

Fodgardens Kaserne og Rosenborgs Bygninger mod Voldgaden.

Ridehuset for Enden af Ny-Vestergade, i Holcks Bastion, hvilken Bygning dog antages at kunne henflyttes til et andet Sted.

Vil man tillige udvide Gothersgade paa Strækningen langs Kongens Have, maae Exerceerhuset og Bröndanstaltens Bygninger nedbrydes.

15. Planens foreløbige Indskrænkning.

Det vil i flere Henseender være u hensigtsmæssigt, og navnlig uøkonomisk, at forberede strax, paa een Gang, Bebyggelsen af saa betydelige Strækninger som de her omhandlede. Commissionens Tanke er følgende:

Man lader indtil videre den Deel af Kjöbenhavns Vold uslöifet, som ligger Öst for Quitzows Bastion (udfor Sölvgadens Kaserne). Tillige lader man Citadellets Værker og indre Rum urört, kun at man foretager de Slöifninger, som ville udkræves for at Österbrogade med dens dobbelte Alleer kan fortsættes indtil hvor den möder Forlængelsen af Bredgade. Tillige lader man de to Kirkegaarde henligge. De Byggecarreer, som paa Planen ere viste med vatret skravering, ville da indtil videre ikke blive udlagte til Bebyggelse.

De mellemliggende nye Gaders Anlæg vil ligeledes foreløbig bortfalde; dog bör man neppe undlade at anlægge den Gade, som fra Dövstummeinstitutet löber i S.V. Retning henimod den nye botaniske Have; i det Mindste bör Strækningen Vest for Österbrogade anlægges.

Man kan endvidere udsætte til senere gunstig Leilighed Slöifningen af Fodgardens Kaserne og af Rosenborgs Bygninger mod Voldgaden. Ogsaa Husarkasernens Slöifning kan udsættes. Fölgen af disse Udsættelser vil være noget mindre gunstige Færdselsforhold paa de paagjældende Steder. I selve Byen er da Flytningen af Ridehuset i Holcks Bastion den eneste Rydning, man foretager i en tidligere Periode.

Den Deel, som derimod i en nærmere Fremtid bör söges bebygget, er Terrainet mellem Kallebostrand og Parken i Byens Midte; fremdeles af Terrainet Öst for denne Park den Deel, som ligger mellem den og den nye Adgang til Byen fra Dæmningen over Sortedams Sö, samt Carreerne mellem sidstnævnte Sö og Öster-Farimagsvei, tilligemed en enkelt Carree paa den anden Side af Farimagsveien. Derhos vil man strax kunne til-

lade Bebyggelsen af de fleste Grunde i Villapartiet ved Classens Have og af nogle Carreer imellem Österbrogades Forlængelse og Nyboder. En Plan i større Maalestok (1 : 4000), der viser Forholdene, omtrent som de ville blive, naar man har gennemfört den saaledes antydede Deel af Planen, er Offentligheden be- kjendt fra Kunstudstillingen iaar. Det fortjener at bemærkes, at man ved at drage Grændsen for den förste Bebyggelse som antydet, udlægger strax til Bebyggelse ikke alene de af Statens Grunde, som ligge gunstigt og derfor lettest ville finde Afsætning, men tillige samtlige private Grunde, ene med Undtagelse af nogle faa, som stöde op til de to Kirkegaarde og neppe bör tillades bebyggede, for- inden selve Kirkegaardene bebygges. Man holder ved en saadan Ordning den Eventualitet aaben, at de private Grundeiere kunne strax — dersom Regjeringen vil indgaae derpaa — selv disponere over deres Grunde til Bebyggelse, naar de erhverve Byggeretten og underkaste sig de Betingelser for Bebyggelsen, som Regjeringen maatte stille.

Det er en Selvfølge, at ogsaa Bebyggelsen af det Terrain, der saaledes er betegnet som det, man först bör tage for, maa skee successivt i en vis Orden. Det synes hensigtsmæssigst at begynde med Terrainet mellem Kallebostrand og Gothersgades Forlængelse og först senere at skride til Bebyggelsen af de övrige Arealer. Fremdeles vil man gjöre rettest i at udsætte i nogle Aar Bebyggelsen af de Carreer, som faae deres Plads paa opfyldt Grund, navnlig over Fæstningsgravene. En Udsættelse af disse Carreers Bebyggelse kan ogsaa blive nödvendig af den Grund, at

Voldenes Jordmasse ikke vil være tilstrækkelig til fuldstændigt at fylde Gravene, og at man derfor maa oppebie Bebyggelsens Fremskriden andetsteds, for at benytte til Supplering den Fyldmasse, som vindes ved Udgravning til Fundamenter og Kjældere. Det er muligt, at man endog maa skaffe Jord tilveie mere langveisfra. Paa Affattelsen af Planen har Jordmangelen ikke kunnet faae Indflydelse, eftersom man ikke kan blive staaende ved nogen Lösning, som lader Gravene forblive ufuldstændigt fyldte.

16. Det Indbyggerantal, til hvilket der vil være
Plads i den nye Deel af Byen.

Efter en summarisk Beregning vil der ved Planens fuldstændige Gjennemførelse vindes følgende Bygningsareal i samtlige de nye Carreer:

Til almindelig Bebyggelse.....	2,293,000 Qv. Al.
Til spredt Bebyggelse (Villapartiet)....	297,000 —

Sum... 2,590,000 Qv. Al.

De 2,293,000 Qvadratalen almindelig Byggegrund ville være fordeelte saaledes:

Syd for Vesterbrogade og Gl. Kongevei	319,800 Qv. Al.
Mellem Vesterbrogade og Hovedadgangen fra Ladegaardsdæmningen	124,000 —
Mellem denne Hovedadgang og Gothersgades Forlængelse.....	541,500 —

At overføre... 985,300 Qv. Al.

	Overført...	985,300 Qv. Al.
Mellem Sölvgades Forlængelse og Hovedadgangen fra Österbro:		
De 6 Carreer paa det Terrain, som nu indtages af Holmens Kirkegaard.. 170,100 Qv. Al.		
De övrige Carreer Nord for Östervoldgade og dens Forlængelse 643,200 —		
Carreerne ved Nyboder, Syd for Östervoldgade. . . 123,200 —		
		936,500 —
Öst for Hovedadgangen fra Österbro:		
Paa det Terrain, som nu indtages af Garnisonsskirkegaarden 74,700 Qv. Al.		
De övrige Carreer.. 298,500 —		
		371,200 —
		2,293,000 Qv. Al.

Med Hensyn til Beregningen af det Indbyggerantal, til hvilket der vil være Plads paa de Arealer, som saaledes efterhaanden kunne ventes udlagte til Bebyggelse, naar Planen følges, meddeles følgende Oplysninger om Forholdene i den ældre By.

Samtlige Byggecarreer i det egentlige Kjöbenhavn, dog med Undtagelse af Slotsholmen og Gammelholm (der-til henregnet Grundene i Nyhavn paa Charlottenborgs Side og langs Kongens Nytorv fra Charlottenborg til

Theatret), udgjøre c. 3,193,000 Qv. Alen, hvoraf 1,607,000 Qv. Alen beliggende Öst (Nord) for Gothersgades og Nyhavns Linie, 1,586,000 Vest (Syd) for denne Linie.

Ved sidste Folketælling, i 1860, var Indbyggerantallet:

Öst for Gothersgade..	46,400,	altsaa	28,9	pr.1,000	Qv.Al.
Vest for do.	66,000,	—	41,6	pr.1,000	—

I hele Byen... 112,400, altsaa 35,2 pr.1,000 Qv.Al.

Det sees, hvor ulige fordeelt Befolkningen er. At den Deel, som ligger Vest for Gothersgade, er saa stærkt befolket, skyldes væsentligt den Omstændighed, at hele den ældste, og derfor tættest bebyggede, By ligger i denne Deel. De gunstigere Forhold i den anden Deel af Byen finde deres Forklaring deri, at offentlige Anlæg optage en større Deel af Byggecarreerne, samt at det Indre af de östligste, meget brede Carreer, ikke er stærkt bebygget. I denne Deel af Byen er Bebyggelsens Tæthed meget varierende. Det statistiske Tabelværk angiver Grundene ved Adelgade i 1850 at have været befolkede med i Gjennemsnit 78,4, Grundene ved Bredgade derimod kun med 9,5 Indbyggere pr. 1000 Qv. Alen.

Denne Befolkningens ulige Fordeling i den indre By gjør det misligt at benytte fornævnte Totalsummer til Vurdering af den sandsynlige Befolkning for den nye By. En sikkrere Veiledning vil man faae ved at betragte et enkelt Qvarteer af Byen, i hvilket Forholdene mere nærme sig til dem, som ville kunne ventes for den nye By. Dette skjønnes nærmest at være Tilfældet med Vester-Qvarteer, som er temmelig regelmæssigt bebygget, og hvor Carreerne omtrent have den samme

Brede, som de ville faae i den nye Deel af Byen. Næst efter St. Anna Öster Qvarteer er Vester Qvarteer det mindst tæt bebyggede i den indre Stad. Det samlede Byggeareal i Vester Qvarteer (som begrændses af Voldgaden, Vestergade, Gammeltorv, Raadhuusstræde, Frederiksholms Canal og Havnen) udgjör c. 302,000 Qv. Alen. Det havde i 1860 en Befolkning af 8,753 Individier, altsaa pr. 1000 Qv. Alen 29. Regnes de Grunde fra, som ere anvendte til offentlig Brug, og som ikke, eller kun i ringe Grad, indbefatte Beboelsesbygninger (Raadhuset med Tilliggende, Prindsens Palais, Museet i Stormgade, de to Materialgaarde m. fl.), saa maa der fradrages c. 72,000 Qv. Alen med c. 240 Beboere; man faaer da 230,000 Qv. Alen med 8,513 Indvaanere, altsaa pr. 1000 Qv. Alen 37. Det er muligt, at i Byens nye Qvarterer de Bygninger, som opføres til offentlig Brug uden fortrinsviis at tjene til Beboelse, ikke ville indtage forholdsviis saa stor en Deel af Arealerne; men paa den anden Side kunne de private Byggegrunde ventes noget mindre stærkt befolkede, end disse Grunde ere det i Vester Qvarteer. Man vil derfor formeentlig i tilfredsstillende Grad nærme sig Sandheden ved at regne paa, at de almindelige Carreer i den nye By ville befolkes med 30 Individier pr. 1000 Qv. Alen. I Villapartiet kan neppe regnes mere end 5 pr. 1000 Qv. Alen. Fölgende Antal Indbyggere ville da finde Plads i de tidligere nævnte Dele af den nye By:

Syd for Vesterbrogade og Gl. Kongevei 9,600.

At overføre. 9,600.

	Overført...	9,600.
Mellem Vesterbrogade og Hovedadgangen fra Ladegaardsdæmningen		3,700.
Mellem denne Hovedadgang og Gothersgades Forlængelse		16,200.
Mellem Sölvgades Forlængelse og Hovedadgangen fra Österbro:		
De 6 Carreer paa Holmens Kirkegaards Terrain	5,100.	
De övriga Carreer Nord for Östervoldgade og dens Forlængelse...	19,300.	
Carreerne ved Nyboder Syd for Östervoldgade.....	3,700.	
	<hr/>	28,100.
Öst for Hovedadgangen fra Österbro:		
Carreerne paa Garnisons-Kirkegaardens Terrain.....	2,200.	
Villapartiet	1,500.	
De övriga Carreer.....	1,900.	
	<hr/>	12,700.
	<hr/>	Sum... 70,300.

Ved den successive Udförelse af Planen vil der efterhaanden vindes Plads til fölgende Indbyggerantal:

1. Naar samtlige de fuldt skraverede Carreer og de private Grunde i Villapartiet ere bebyggede:

Vest for det större Parkanlæg i Byens Midte	29,500.
Mellem dette Parkanlæg og Österbrogade (incl. Terrainet ved Nyboder).....	12,900.
	<hr/>
At overføre...	42,400.

	Overført...	42,400.
I Villapartiet		1,100.
	Sum...	<u>43,500.</u>

2. Naar endvidere de med vatret Skravering belegnede Carreer bebygges	19,300.
	<u>Sum... 62,800.</u>

3. Naar sluttelig Kirkegaardenes Arealer be- bygges	7,500.
	<u>Sum... 70,300.</u>

Hvor hurtigt Bebyggelsen vil skride frem, lader sig ikke forudsige.

Kjöbenhavns Indbyggerantal var ved de 3 sidste Folketællinger følgende:

1850	133,600
1855	143,591
1860	155,143

Tilvæksten var saaledes:

1850—1855 = 9,991 eller..... 7,48 pCt.

1855—1860 = 11,552 — 8,05 —

1850—1860 = 21,543 eller.....16,13 pCt.

Voxer Befolkningen fremdeles i det samme Forhold, vil Tilvæksten blive:

1860—1870	25,025
1870—1880	29,061
1880—1890	33,749
1890—1900	39,192
1860—1900	<u>127,027</u>

Regnes Tilvæksten fra 1860 til indeværende Aar, 1865, at have udgjort c. 12,000, vil, under den anførte Forudsætning, Tilvæksten for Resten af Aarhundredet altsaa blive c. 115,000 Individider. Om imidlertid Forøgelsen vil blive en saadan — 16,13 pCt. i hvert Decennium — er et Spørgsmaal, som vil afhænge af Forholdenes, maaskee især Handelsforholdenes, Udvikling i Hovedstaden. En simpel Forøgelse med 1 pCt. pro Anno, hvilket omtrent udgjør Overskuddet af Fødsler over Dødsfald i Landet, vilde for de 35 resterende Aar af dette Aarhundrede give en Tilvæxt af c. 70,000 Individider; ringere kan den vel i hvert Fald ikke anslaaes. Selv om man imidlertid kjendte den fremtidige Tilvæxt, lader det sig ikke forudsee med nogen Sikkerhed, til hvilket Tidspunkt Bebyggelsen af det her omhandlede Terrain vil være skeet; thi man kan ikke vide, hvilken Deel af Tilvæksten der vil søge til dette Terrain, hvilken til Forstæderne. De endnu ubebyggede Arealer i den ældre By ville neppe faae nogen væsentlig Indflydelse paa Forholdenes Udvikling.

17. Mulige Tilføielser til Planen.

Skulde Forholdene stille sig saaledes, at de to Bælter, som langs Kysterne ere holdte udenfor Planen, heelt eller tildeels medtages til Bebyggelse, vil Planen lettelig kunne udvides over dem, eftersom de yderste Gader omtrent ere holdte parallelle med de vedliggende Kyster.

Blive med Tiden Fæstningsværkerne paa venstre

Flöi, ved Rysensteen, opgivne, vil Philosophgangens Boulevard kunne forlænges til Langebro, og saaledes en beqvem Tilgang erholdes fra Kjöbenhavn til denne Bro og derved til Christianshavn.

Nærværende Plan, til hvis Gjennemførelse Commissionen venter i en nær Fremtid at kunne forelægge Krigsministeriet sit Forslag, har man anseet det nyttigt at offentliggjøre.

Kjöbenhavn, den 22de April 1865.

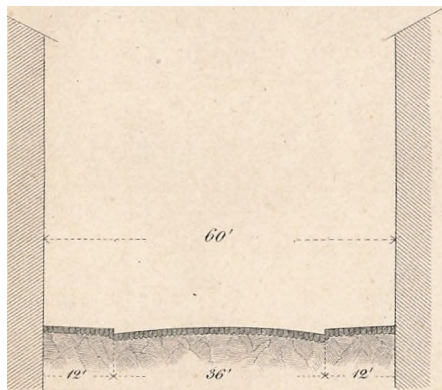
Dreyer, Schovelin. Linnemann.
Formand.

Bülow.

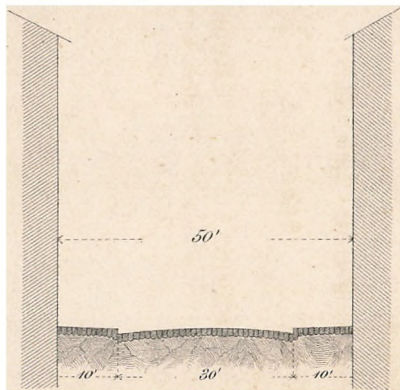
Købke,
tillige Secretair.

Almindelige Gader.

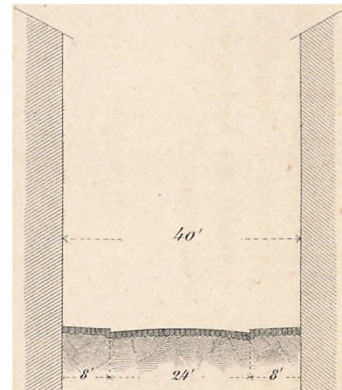
a

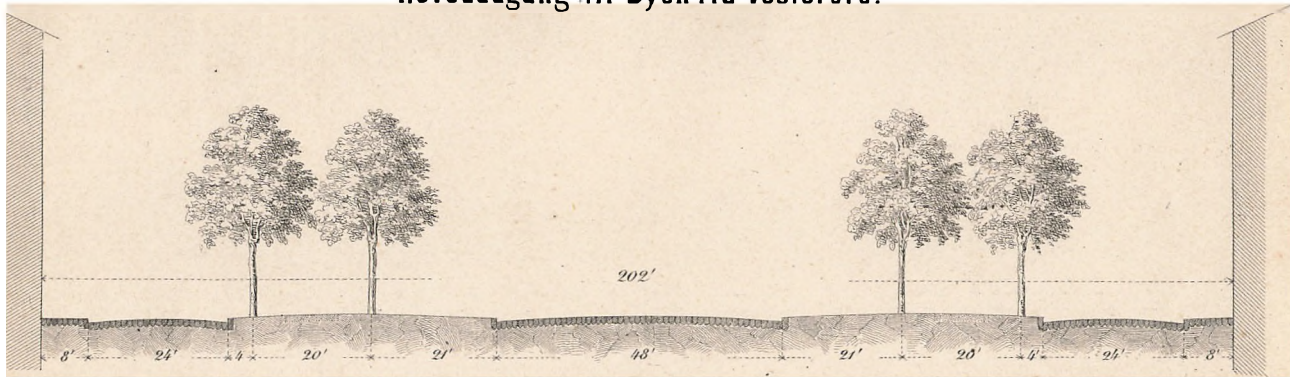
b

c

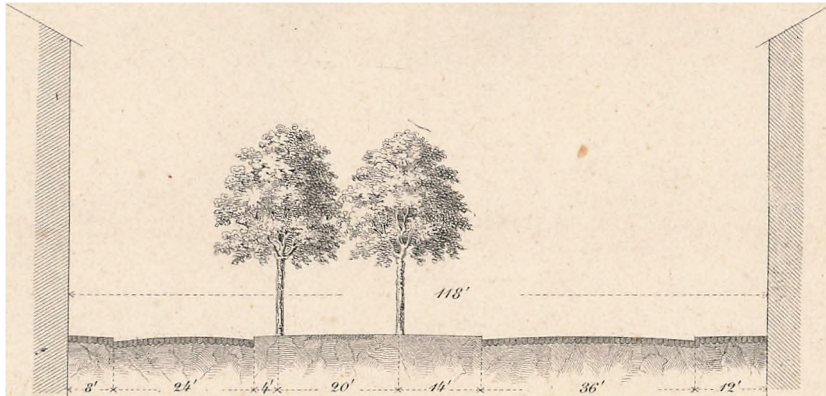

Hovedadgang til Byen fra Vesterbro.

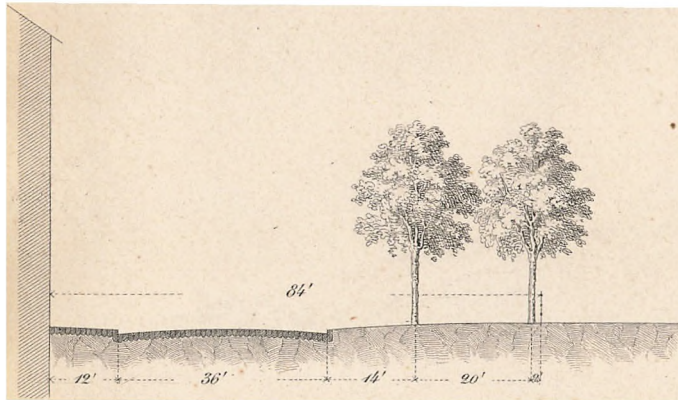
Hovedadgangen til Byen fra Osterbro faaer det samme Profil, kun at i hver af de to Alleer Afstanden mellem Træerne bliver 24', de vedliggende Jordveie 20' brede, den hele Brede mellem Huusrækkerne altsaa 208'.

**Hovedadgang til Byen fra Nørrebro.
(Forlængelse af Nørregade.)**

a

Gothersgades Forlængelse.

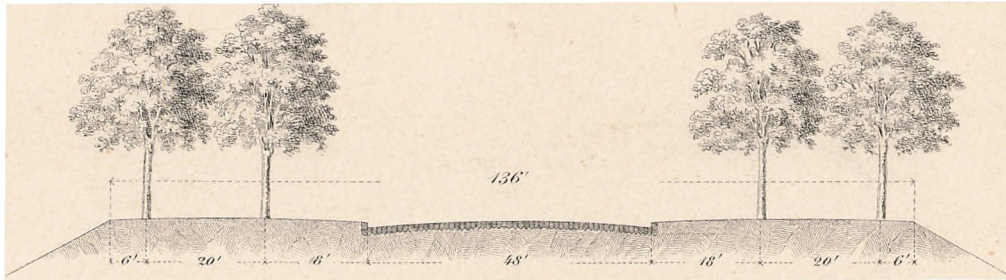

b

**Hovedadgange til Byen fra Ladegaardens
og Sortedam-Søens Dæmninger,**

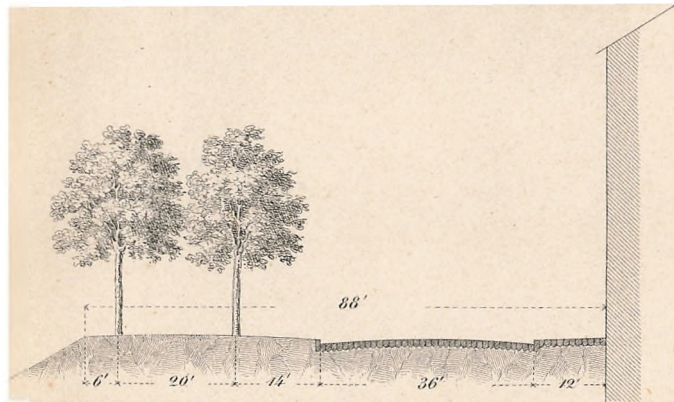
Nörrebro's Dämning.

Det samme Profil er valgt for Ladegårdsvejens og Sortedams Søens-Dæmninger, dog at Kjørebaniens Brede kun bliver 36', de vedliggende Jordveies Brede kun 14' for hver, Dæmningernes hele Brede saaledes kun 116 Fod.

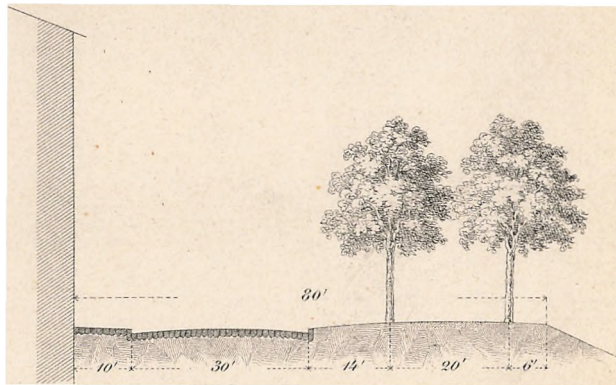
a

Österbrogade langs Sortedams Sö.

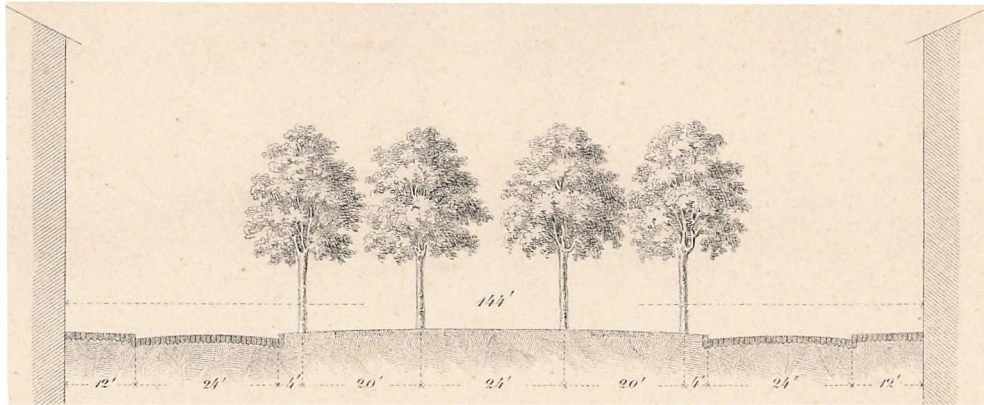

b

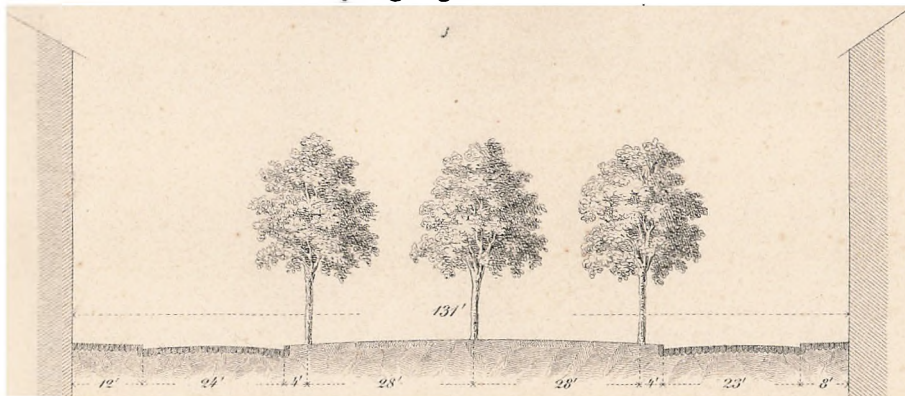
Gade langs Söerne.

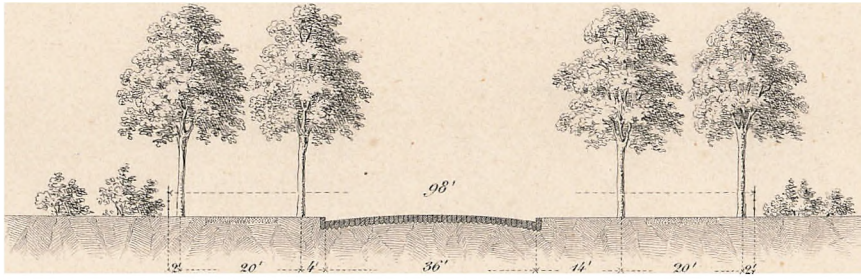
Almindelig Boulevard.

Philosophgangens Boulevard.

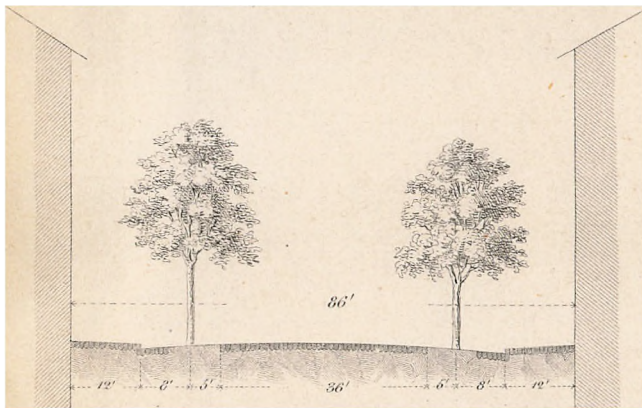

Boulevard imellem Kongens Have og den botaniske Have.

“

Gade forbi Communehospital
og Forlængelse af Ny-Vestergade.

Blad 10.

b

Veie i Villa Partiet.

